

TER NAGEDACHTENIS
aan hen, die, afkomstig uit de gemeente
Hoogkerk, gevallen zijn in het verzet
tegen de overwerdigers; aan enkelen, die,
afkomstig van elders, in onze gemeente
sneuvelden in de oorlog 1940-'45; alsmede
aan gesneuvelde militairen in Indonesië,
welke allen hun leven offerden voor
de zaak des Vaderlands

Van de ingezetenen
der gemeente Hoogkerk

M.C.S.

Cornelis Antoons

Geboren 25 December 1909 te Hoogkerk, woonachtig Kerk-straat 94.

Godsdienst: Gereformeerd. Beroep: Bloemkweker.
Antoons maakte vanaf de oprichting (in winter '40) deel uit van de z.g.m. P.O.-groep (Partij-Organisatie).

Deze groep, aanvankelijk alleen bestaande uit leden van de toen verboden Anti-Revolutionnaire Partij, hield zich bezig met beginselstudie, voorlichting en verspreiding van anti-nationaal-socialistische lectuur.

Naarmate tijd en toestand vorderden, werden de werkzaamheden uitgebreid, werd daadwerkelijk deelgenomen aan L.O.-arbeid, als: plaatsen en verzorgen van onderduikers, en wat daarmede verband hield, als: vervalsing van persoonsbewijzen, geldinzameling en levering van distributiebeschelden en bonnenkaarten voor onderduikers.

Vanaf juni 1944 werd Antoons bovendien opgenomen in de plaatselijke O.D.-groep (Ordedienst), welke organisatie later overging in de B.S. (Binnenl. Strijdkr.).

De heer P. Schreuder, Chef-Stat B.S. Gewest Groningen was landestien gehuisvest ten huize van Antoons.

Door verraad werd deze schuilplaats ontdekt, met het droevig gevolg, dat Antoons achter zijn woning op 7 Februari 1945 werd doodgeschoten, en Schreuder gearresteerd.

Ook Schreuder werd later door de Duitsers vermoord.

Hilco Berrelkamp

Geboren 18 Januari 1923 te Termunten, wonende te Woldendorp.

Godsdienst: Gereformeerd. Beroep: Landarbeider.

In 1943, om de „Arbeitseinsatz“ te ontgaan ondergedoken bij Gebr. Wolters te Dorkwerd.

Was ingeschakeld als reserve K.P.-er.

Op 14 April 1945, de dag waarop onze Gemeente door de Canadese troepen werd bevrijd, bevonden zich te Dorkwerd plunderende S.S.-ers en Landwachters.

Onder leiding van Klaas Wigboldus werd daartegen een actie begonnen, en bij het daaruit voortvloeiende vuurgevecht sneuvelde ook Berrelkamp.

Ate Faber

Geboren 18 Februari 1895, wonende Friese Straatweg 108.

Godsdienst: Gereformeerd. Beroep: Veehouder.

Toen in Mei 1943 de Duitsers bevalen, dat de Nederlandse Militairen zich voor krijgsgevangenschap moesten melden, brak ook in onze Gemeente de algemene proteststaking uit.

Ook Faber deed daaraan mee.

Hij werd op 3 Mei 1943 komende uit de kerk, gearresteerd en via het Huis van bewaring te Groningen, naar het strafkamp te Vught overgebracht. Later werd hij getransporteerd naar het bekende kamp te Dachau in Duitsland, waar hij, vermoede-lijk op 28 Februari 1945, tengevolge van de doorgestane ontberingen is overleden.

Meinko Poel

Geboren 11 October 1918. Woonachtig te Leegekerk.

Godsdienst: Gereformeerd. Beroep: Veehouder.

Meinko was een der vele Nederlanders, voor welke de Duitse overheersing onverdraaglijk was.

In aantaking gekomen met Henk Ridder, een K.P.-er, die in Groningen en 't Westerkwartier zijn arbeidsveld had, en op de boerderij van de Wed. Poel (de Moeder van Meinko) een zijner wijkplaatsen had, rustte hij niet, voordat hij ook in de K.P. was opgenomen.

Vanuit Londen kwam de opdracht, de cartonproductie van de Stroocartonfabriek „De Halm” te verhinderen of te stagneren. Men meende daar te weten, dat het aan genoemde fabriek vervaardigde carton aangewend werd, om de Duitse oorlogsvoering te bevorderen.

Daar het niet uitvoerbaar bleek de fabriek in brand te steken, gelukte het Henk en Meinko toch om de stro-voorraad van enige miljoenen kilo's, in vlammen te doen opgaan.

Waarschijnlijk tengevolge van verraad van een ontrouw geworden medewerkster, is Meinko in de vroege morgen van 4 Augustus 1944 door de Sicherheitsdienst verrast en ge-

arresteerd.

De lijdensweg van Meinko ging via het Scholtenshuis te Groningen, het kamp te Vught, naar het kamp te Saksenhausen. Begin Maart '45 werd hij vandaar op ziekentransport gesteld met onbekende bestemming.

Nadien werd nimmer iets weer van hem vernomen, zodat moet worden aangenomen, dat ook Meinko zijn leven gaf voor het Vaderland.

Anne Meinema

Geboren 26 Maart 1913 te Pieterzijl, woonachtig: Kerksstraat 133

te Hoogkerk.

Godsdienst: Gereformeerd. Beroep: Chauffeur-Melkrijder.

In '39-'40 in militaire dienst als chauffeur bij het Militair Hospitaal te Utrecht.

Terstond na de capitulatie van ons leger is hij met verzetswerk begonnen (hoofdzakelijk opsporen en verzameling van wapens) en georganiseerd in de „Oranjerewacht”, een organisatie van militairen.

Op 20-IV-'41 werd hij in Utrecht gearresteerd door de Gestapo en naar de gevangenis in Scheveningen overgebracht. Hij werd door het Kriessgerecht veroordeeld tot 6 jaar tuchthuisstraf. Volgens verklaringen van medegevangenen is hij begin 1944 in het kamp in Neuenгамme (Duitsland) overleden.

Geert Land

Geboren 6 October 1884, wonende Zuidersingel 1, Hoogkerk.
Beroep: Landarbeider.

Land hield zich vermoedelijk bezig met het onderbrengen van
Duitse Communisten in Nederland. Later met het verspreiden
van „Noorderlicht” en andere Communistische pamfletten.

Hij werd op 23 April 1941 gearresteerd, ingesloten in het huis
van bewaring te Groningen, vandaar in October '41 naar het
kamp te Amersfoort, een paar maanden later naar het kamp
Oranienburg en is aldaar overleden omstreeks April 1945.

Hessel Nijholt

Geboren 22 Oct. 1886 te Doniawerstal, wonende te Hoogkerk.
Godsdienst R. Katholiek.

Beroep: Ploegbaas Ned. Tramweg Mij.

Nijholt was Anti Nat.-Socialistisch. Dienovereenkomstig volgde
hij als spoorwegman het bevel van de Regering op, staakte zijn
arbeid en dook te Groningen onder.

Vermoedelijk is zijn onderduikersadres bekend geworden en
aan de S.D. verraden.

Op 26 October 1944 werd hij door 4 S.D.-ers uit het huis
gehaald, waar hij onderdak genoot, en ongeveer 100 meter
verder, op straat doodgeschoten.

Louwe ter Veen

Geboren 1 December 1923 te Zuidhorn, wonende Westerstraat 2, Hoogkerk.

Godsdienst: Gereformeerd. Beroep: Wassenrijbediende.

Het gezin Ter Veen was sterk Anti Nationaal-Socialistisch. Louwe was van een leeftijd, welke voor „Arbeitsersatz” in aanmerking kwam. Aanvankelijk was hij daarom bij zijn Ouders ondergedoken, maar na een huiszoeking bij zijn Ouders, waar bij hij ternauwernood ontkwam, werd het duidelijk, dat dit niet langer vertrouwd was en verdween hij naar een adres in het Friese dorp Donkerbroek.

De zuster van Louwe deed dienst als koerierster bij de illegaleiteit, aanvankelijk voor drie dagen per week. Om haar in de gelegenheid te stellen zich geheel aan die taak te wijden, kwam Louwe weer thuis, teneinde haar deel in de huishoudelijke arbeid in het gezin Ter Veen over te nemen.

Op 2 Mei '44 werd er te Hoogkerk een razzia gehouden, waarbij onder meer ook Louwe in Duitse handen viel. Hij werd via Groningen overgebracht naar het kamp te Amerfoort, waar hij voor de keus werd gesteld te tekenen als S.S.-Frontarbeider of naar een concentratiekamp in Duitsland gezonden te worden. Hij koos het laatste en werd naar het kamp te Neuenamme overgebracht. Hier overleed hij op 7 Januari 1945.

Albert Smid

Geboren 13 December 1910 te Hoogkerk, wonende: Middenweg 19, Hoogkerk.

Godsdienst: Gereformeerd. Beroep: Manufacturier.

Ongeveer medio 1943 werd Smid in de plaatselijke L.O.-groep opgenomen.

Weldra was hij een der meest actieve leden, welke geen moeite te groot was, wanneer het hulp aan onderduikers en albreuk aan de bezettende macht betrof. Hij onderhield contact met het distributie-kantoor en verkreeg daardoor de zo nodige distributiekaarten voor vele onderduikers. Bovendien had hij verbinding met verzetsafdelingen in de stad Groningen.

In de winter van '43-'44 werd hij opgenomen bij de plaatselijke staf van de O.D.-organisatie. De Chef-staf van het Gewest Groningen had in '44-'45 zijn kwartier in Hoogkerk, waardoor Smid geregeld met deze in contact kwam.

Dit contact is hem waarschuwend noodlotig geworden, want toen in het voorjaar 1945 Schreuder (Chef-Stat gewest Groningen) op aanwijfs van een der plaatselijke mededwerkers werd gevangen genomen, volgde de arrestatie van Smid enige dagen later (9 Maart).

Hij werd ingesloten in het Huis van bewaring te Groningen, waar toegepaste mishandelingen niet in staat bleken, hem tot het verraden van andere mededwerkers te dwingen!

Op 10 April '45, slechts enkele dagen voor de bevrijding, werd hij te Bakkeveen, met nog andere gevangenen, gefusilleerd. Na onze bevrijding heeft een der Duitse moordenaren verklaard, dat deze allen als helden gestorven waren!

Evert Harm Wolters

Geboren te Hoogkerk 18 April 1912, wonende Wierum F. 18. Godsdienst: Gereformeerd. Beroep: Landbouwer-Veehouder.

Wolters was een uitstekend vaderlander en principieel Anti-Nationaal-Socialistisch gezind. In Augustus 1939 behoorde hij tot de weinigen, die zich vrijwillig meldden voor de militaire dienst.

Van uit zijn boerderij werd zeer veel voedsel getransporteerd naar de stad Groningen, tegen normale prijzen. Hij verzorgde en herbergde zeer veel onderduikers en zijn boerderij was, evenals die van zijn broers onder Dorkwerd, een centrum van verzet.

In Mei 1943 leidde hij met drie anderen de staking in de gemeente Aduard en omgeving.

Ook werd hij in '43 opgenomen in de K.P.-ploeg Dijkema, welke groep zeer veel kraken en sabotage-daden op haar naam heeft.

Terwijl op 14 April 1945, de dag, waarop het dorp Hoogkerk bevrijd werd, de Canadezen reeds in onze nabijheid oprukten, werden in de omgeving van Dorkwerd verschildende boerderijen door Duitsers geplunderd. Men had daarbij vooral het oog op paarden en vervoermiddelen.

Een groep K.P.-ers, bestaande uit Evert Harm Wolters, Ekke Wolters, H. Berrekkamp, Kl. Wigboldus en K. S. Dijkema, verbleven op de boerderij van Gebr. Wolters te Dorkwerd en hoorden dit. Zij besloten er gewapend achterheen te gaan, ten-einde verdere plundering te voorkomen.

Op een der boerderijen, waar zich een aantal S.S.-ers verschooten, ontwikkelde zich een gevecht. Men dacht met slechts enkelen te doen te hebben, maar later bleken het 13 Duitsers te zijn!

Vrijwel onmiddellijk bij het treffen sneuvelde Wigboldus. Even later Berrekkamp. De toestand der kleine K.P.-groep was nadelig, daar de Duitsers dekking hadden in de boerderij, waarom besloten werd terug te trekken. E. H. Wolters, die

verdekt lag opgesteld bleef achter om de aftocht der anderen te dekken.

Toen een der Duitsers met de handen omhoog uit de boerderij kwam, kon Wolters niet anders denken, dan dat men zich zou overgeven en kwam hij te voorschijn. Maar de andere Duitsers openden onmiddellijk het vuur op hem en schoten hem verderlijk neer.

Hendrik Wobbes

Geboren 15 December 1919 te Tijnje, wonende onder de gemeente Roden, maar kerkelijk meelevende met en behorende tot de Gerel. Kerk te Hoogkerk. Beroep: werkzaam in het veehouderijsbedrijf van zijn moeder.

Anti Nationaal-Socialist in hart en nieren, heeft hij zich gedrongen gevoeld, zich bij de geallieerde legers aan te sluiten, om zó een werkzaam aandeel te hebben in de bevrijding van ons land. Tezamen met Geert Wijdeveld, een schipperszoon uit Oldehoeve, en een in Hoogkerk ondergedoken marechaussee, genaamd Jan Gouwman, afkomstig uit Barendrecht, heeft hij zich op 1 Nov. 1944 op weg begeven naar Tiel, om daar te trachten de rivier over te steken en zó in het reeds bevrijdde deel van Nederland te geraken. Volgens inlichtingen moet de overtocht geslaagd zijn, maar op onverklaarbare wijze is men het spoor van alle drie jonge mannen kwijtgeraakt, zodat moet worden aangenomen, dat zij hun ijver om het Vaderland te dienen, met hun leven hebben moeten bekopen.

Klaas Roelff Wigboldus

Geboren 2 April 1919. Woonachtig te Groningen.

Godsdienst: Gereformeerd.

Beroep: Handelaar in Bouwmaterialen.

Wigboldus was een fel gezochte door Landwacht en Sicherheitsdienst, welke na de bevrijding bleek, over een reeks van foto's van hem beschikte. Een strijder van formaat voor de Nationale zaak, moedig en onvermoebaar.

Hij nam deel aan de overval op het Distributie-bureau te Wehe en ontbrak niet op het appel, toen de grootste kraak van distributieschikden in Nederland plaats vond, nl. bij de drukkerij Hoitsma te Groningen.

Bij meer dan één wapendropping was hij aanwezig, terwijl hij ook meermalen het vervoer van wapens per auto voor zijn rekening nam.

Verder was hij contactman tussen de K.P.-ploegen in Groningen en Drente, terwijl hij ook voeling hield met die in Friesland. Toen het uur der bevrijding voor onze omgeving aanbak, was hij juist uit Friesland weergekeerd en had hij gezien, hoe men (de K.P.) daar reeds bruggen en verkeerskruispunten ging bezetten.

Toen er Landwachten in Dorkwerd wagens en paarden vorderden om te kunnen vluchten, kon hij dat dan ook niet werkloos aanzien. Met de Gebr. Wolters, in wier boerderijen hij zijn schuilplaats had, L. S. Dijkema en H. Berrelkamp werden de landwachters, met achterlating van gestolen voertuigen en hun wapens, op de vlucht gedreven. Bij de achtervolging werden ze echter in een gevecht gewikkeld met een 13-tal Duitse militairen, die zich ophielden in de boerderij van Scheeringa. De strijd was ongelijk, daar de Duitsers in en op de boerderij goede dekking hadden en de K.P.-ploeg in de weilanden deze vrijwel miste.

Op 14 April 1945, de dag, waarop Hoogkerk door de Canadezen werd bevrijd, viel hij als eerste in dat gevecht. Ook Evert Harm Wolters en Hilco Berrelkamp sneuvelden, terwijl vlakbij in Hoogkerk reeds de Nederlandse driekleur de zolang verbeide bevrijding verkondigde.

Hendrik Berends

Geboren 8 April 1913. Godsdienst: Gereformeerd.
Korporaal: Kon. Ned. Ind. Leger.

Werd bij de capitulatie van onze krijgsmacht in Indonesië door
de Japanners gevangen genomen, heeft in kampen smaadheid
en gebrek geleden en is ten slotte bij de aanleg van de Burma-
spoorweg in Thailand te werk gesteld.
Tengevolge van ontbering en uitputting is hij op 8 Sept. 1943
overleden.

Berend Hendrik Broersma

Geboren 20 Mei 1914. Godsdienst Gereformeerd.

Sergeant: Kon. Ned. Ind. Leger. Djocjarta.

Werd bij de capitulatie van onze krijgsmacht in Indonesië door de Japanners gevangen genomen.

Broersma is via Thailand naar Japan overgebracht en overleed daar in het jaar 1944 tengevolge van ontbering.

Hij was gehuwd en vader van 1 kind.

Albert Broersma

Geboren: 5 September 1916. Godsdienst: Gereformeerd.

Sergeant Kon. Ned. Ind. Leger.

Is, evenals zijn broer Berend Hendrik als krijgsgevangene via Thailand, naar Japan overgebracht.

Hij heeft echter de oorlog met Japan overleefd, met al de mishandeling en gebrek aan de krijgsgevangenschap verbonden.

Zijn lichaamsgewicht was, toen hij werd bevrijd, nog slechts 40 kg!

Na zorgvuldige verpleging in Indonesië is hij weer hersteld en heeft hij zijn taak bij het K.N.I.L. weer kunnen aanvangen.

Hij heeft echter zijn ouders en verloofde in het Vaderland niet meer mogen ontmoeten, want op 27 April 1945 is hij bij een patrouillegang door extremistenhand gevallen.

Dirk Adriaan Huizenga

Geboren 5 April 1914. Godsdienst: Ned. Herv.

Sergeant-Instrocteur Kon. Ned. Ind. Leger.

Werd krijgsgevangen en via verschildillende gevangeniskampen in Thailand bij de bouw van de Burma-spoorweg tewerkgesteld. Aldaar tengevolge van ontberingen en uitputting overleden op 5 Juli 1943.

Hij laat een vrouw met 1 zoon(tje) na.

Jan Hendrik Hoiting

Geboren: 9 Januari 1900. Godsdienst: Ned. Herv.

Sergeant-Majoor-Administrateur K.N.L.L.

Standplaats: Makassar.

Werd Japans krijgsgevangene bij de capitulatie van Indonesië. Nadat hij in verschildillende gevangeniskampen gevangen was gehouden, werd hij met 2000 lotgenoten door een Japans schip over zee vervoerd. Dit schip, door de Engelse Marine getorpedeerd, verging en slechts 35 man, nadat ze 2 dagen in zee hadden omgedreven, spoelden op Padang aan. Vanzelfsprekend werd hij door de Japanners weer in een gevangenkamp opgesloten. Bij de bevrijding van Indonesië werd hij lijdende aan hongerodeem aangetroffen en met een vliegtuig naar een ziekenhuis in Singapore overgebracht. De hulp kwam echter te laat en mocht geen baat brengen. Hij overleed in November 1945 te Singapore. Hij was gehuwd en laat een vrouw en 2 kinderen na.

Rudolf Sinnighe

Geboren 6 Mei 1919. Godsdienst: Gereformeerd.

Soldaat-vliegenier Kon. Ned. Ind. Leger.

Tijdens een luchtgevecht met de Japanse vloot in de Straat van Malakka met een vliegtuig in zee gestort.

Is door Japanners uit zee opgepikt en naar Thailand overgebracht en aldaar overleden op 1 Januari 1942.

Jelle de Jong

Geboren 18 September 1901. Godsdienst: Ned. Hervormd.

Sergeant Kon. Ned. Ind. Leger.

Bij de capitulatie van Ned. Indië in Japanse krijgsgesvangenschap geraakt en is tengevolge van doorgestane ontberingen omstreeks November 1943 in een kamp op het eiland Flores

overleden.

De Jong was gehuwd en vader van 3 kinderen.

Algemene Begraafplaats te Hoogerkerk

Op 23 Mei 1944 storte in de gemeente Hoogerkerk een vliegtuig neer. Vijf leden der bemanning vonden hierbij de dood, terwijl 1 het leven er afbracht en in het perceel Friesestraatweg 253 door Dr. A. Polman voorlopig werd verbonden. Betrokene is later in krijgsgesvangenschap gevoerd.

Op 25 Mei 1944 werden de navolgende militairen op de algemene begraafplaats te Hoogerkerk ter aarde besteld, in

perk C, rij 7 en 8, nos. 23, 24 en 25:

Members of the Royal Air Force

Henley, Frank Norman, p.o. (officier-vlieger)

Lodge, Gordon, p.o. (idem)

Morrys, Mike, fl. serg. (serg.-vlieger)

Armin, Arthur, sergeant

Manson, John, sergeant

Zij bezaten allen de Engelse nationaliteit.

Voorts sneuvelden tijdens de bevrijdingsdagen twee Canadese militairen, en wel op 15 April 1945. Zij werden op 16 April d.a.v. op bovengenoemde begraafplaats ter aarde besteld.

DC 94415	DALLAIRE	R. R.	Pte	Calgary	C. Bishop
DI 279416	RIDDELL	E. G.	Pte	The Black Watch (RHR)	Allan Reoch

Respectievelijk begraven in:

perk C, rij 7, no. 21 en no. 22.

